

Põhikool

VI klass Vana-Kreeka ja Vana-Rooma mütoloogia (koostaja Kätlin Mirka)

MÄRKSONAD

Kreeka ja Rooma geograafiline asend. Jumalate põlvnemine – imelised sünnilood. Titaanid ja gigandid. 12 Olümpose jumalat ja nende Rooma vasted. Jumalate seosed loomadega. Pooljumalused. Müütilised olendid. Trooja sõda.

KIRJANDUS

1. Gerold Dommermuth-Gudrich. Müüdid. 50. klassikut. Tuntumad vanakreeka müüdid. Tallinn 2004. Lk 22-36, 50-62, 70-74, 102-128, 140-160, 170-180, 190-192, 202-210, 222-230, 238-252, 262-272, 294-300
2. Lauri Leesi. Usundilood. AS BIT 2006. Lk.9-81
3. M. McKenzie, R. Prime, L. George, R. Dunning. Mütoloogiad kogu maailmast. Avita 2002. Lk. 42-65

Lingid:

4. http://e-ope.khk.ee/ek/2012/antiikkirjandus/vanakreeka_jumalad.html
5. <http://ajalugu6.weebly.com/ii-teema-homeroose-eeposed.html>
6. http://miksike.ee/docs/referaadid/vana_kreeka_kordamine_heleri78.htm

VII klass Germaanlaste riigid Rooma impeeriumi varemeil. Frangi riik (koostaja Harry Laiv)

MÄRKSONAD

Germaanlaste riigid Rooma impeeriumi varemeil: suur rahvasterändamine (põhjused, hunnid, Attila); barbarite riigid (läänegootide riik, vandaalide riik, idagootide riik, Burgundi riik, langobardide riik, anglosaksi riigid, Tolosa kuningriik); Odoaker; Theoderich Suur; germaanlaste kultuur ja ühiskond.

Frangi riik: riigi tekkimine, Chlodovech ja Merovingide dünastia algus, ristiusustamine, riigi jagunemine; majordoomuste aeg, Karl Martell ja Poitiers'i lahing, Pippin Lühike ja Karolingide dünastia algus; Karl Suur: elulugu, vallutused, keisriks kroonimine, impeeriumi valitsemine, Karolingide kriis ja langus, Verduni leping; Merovingide ja Karolingide kunst; Karolingide renessanss.

KIRJANDUS

1. Mitchell Beazley. Euroopa ajalugu antiikajast kuni kolmanda aastatuhande koiduni. Varrak. Lk. 103-107; 110-117; 130-131
2. Norman Davies. Kadunud riigid. Euroopa peaaegu unustatud ajalugu. Varrak, 2013. Lk. 33-51
3. Jacques le Goff. Keskaja kultuur. Kupar, 2001. Lk. 64-72, 75-81
4. Üldine ajalugu 6. Ümbertrükk. Tallinn, 1993. Lk. 409-446
5. Üldine ajalugu 7. Ümbertrükk. Tallinn, 1994. Lk. 530-550
6. Inimene, ühiskond, kultuur II. Keskaeg ja varauusaeg. XI klassi ajalooõpik. Koolibri, 2000. Lk. 22-32
7. Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent. Keskaeg. Ajalooõpik 7. klassile, I osa. Avita, 2011. Lk. 14-32
8. kaajalugum.blogspot.com/2013/11/merovingide-ja-karolingide-kunst.html
9. https://et.wikipedia.org/wiki/Frangi_riik
10. www.director.ee/Karl-suur-mees-kes-uhendas-korraks-euroopa/
11. Natasja Broström. Moslemid tungivad Frangi riiki. Imeline Ajalugu, nr. 6(2015), lk. 56-67

VIII klass Napoleon ja Napoleoni sõjad. Viini kongres (koostaja Madis Somelar)

MÄRKSONAD

Napoleoni perekond ja noorusaastad. Brienne'i ja Pariisi sõjakool. Touloni linna piiramine. 13. vademjääri mässu mahasurumine. Sõjakäik Itaaliasse ja Egiptusesse. 18. brümääri riigipööre.

Konsulaadi ajastu. Prantsusmaa keisririik. Napoleon-aegsed reformid Prantsusmaal. Reformide mõju vallutatud aladele (sh suured reformid Saksamaal) ning teistele Euroopa riikidele. „Tsiiviilkoodeks“. Reini Liit, Vestfaali kuningriik, Varssavi Suurhertsogkond.

Prantsusmaa suhted Euroopa riikidega. Prantsusmaa suhted Krikuriigiga (sh konkordaat). Prantsusmaa-vastased koalitsioonisõjad. Kontinentalblokaad. Sõda Hispaaniaga (sh gerilja). Sõjakäik Venemaale. Napoleoni sugulased ja marssalid Euroopa riikide valitsejatena. Euroopa kaart Napoleoni sõdade ajal.

Tuntumad lahingud. Püramiidide lahing, Austerlitz lahing, Trafalgari merelahing, Jena lahing, Auerstedti lahing, Friedlandi lahing, Smolenski lahing, Borodino lahing, Rahvastelahing, Waterloo lahing.

Rahulepingud: Campoformio, Tilsiti, Schönbrunn, Pariisi rahuleping.

Troonist loobumine, asumisele saatmine Elbale, Sada päeva, asumisele saatmine Püha Helenale. Invaliidide Varjupaiga kuppelkirik Pariisis.

Viini kongress. Julgeoluku-, tasakaalu- ja legitiimsuse põhimõte. Bourbonide ja Habsburgide restauratsioon. „Metternichi süsteem“. Saksa Liit, Püha Liit, Nelja Riigi Liit. Monarhistlik reaktsioon Euroopas pärast Viini kongressi. Euroopa poliitiline kaart pärast Viini kongressi.

Isikud: Napoleon I, Louis XVI, Louis XVIII, Klemens von Metternich, Nelson, Aleksander I, Talleyrand, Kutuzov, Barclay de Tolly, Beethoven, Pius VII, J. Murat, J. B. Bernadotte, Wellington, Louis David, Fernando VII, Napoleoni perekond (ema, isa, õed, vennad, abikaasad, järeltulijad).

Napoleoni kujutamine kunstis. Propagandapildid. Napoleoni võidud ja kaotused.

KIRJANDUS

1. Allan Espenberg, Ülle Liitoja, Tiit Rosenberg, Mart Siiraja, Tõnu Tannberg, Lauri Vahtre, Einar Värä. Uusaeg 3. Tallinn: Avita 1993. Lk 15–38.
2. Helmut Piirimäe, Villu Tamul, Krista Piirimäe. Maailma ajalugu 1600–1918. Õpik, I osa. Tallinn: Valgus 1998. Lk 165–174, 180–204, 206–210, 215.
3. Tõnu Tannberg, Mati Laur, Ülle Tarkiainen, Olaf Klaassen, Allan Espenberg, Sigrid Abiline, Toivo Jullinen. Uusaeg 8. klassile. Tallinn: Avita 1998. Lk 79–80, 86–95, 101–104.
4. Karin Hiiemaa, Olaf-Mihkel Klaassen, Helmut Piirimäe, Krista Piirimäe, Tõnu Tannberg. Inimene, ühiskond, kultuur. III osa. Tallinn: Koolibri 2001. Lk 128, 150–154.
5. Marten Seppel, Ago Pajur. Uusaeg. Õpik, II osa. Tallinn: AS Bit / Avita 2013. Lk 10–11.
6. Jevgeni Tarle. Talleyrand. Tallinn: Olion 1993. Lk 105–129.
7. Jevgeni Tarle. Napoleon. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus 1964. Lk 11–84, 253–315, 368–406, 419–441.
8. John Stevenson. Euroopa ajalugu. Tallinn: Varrak 2003. Lk 285–293.
9. Ajaloo atlas põhikoolile. Tallinn: Regio 2000. Lk 60–63, 66.
10. Audiovisuaalne õppematerjal. Propagandapildid. Napoleon võidud ja kaotused. <http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooopetus/ajalugu/38-eduko-ajalooopetus/155-010-propagandapildid-napoleoni-vaeidud-ja-kaotused>

IX klass Külm sõda ja ideoloogiline vastasseis (koostaja Kalle Lõuna)

MÄRKSONAD

Külma sõja kujunemine ja selle avaldumisvormid. Kahepooluseline maailm: USA ja Nõukogude Liidu vastasseis poliitikas, ideoloogias, majanduses, kultuuris jne. Raudne eesriie. Marshalli plaan. Trumani doktriin. Võidurelvastumine. Pingelõdvendus.

Kahepooluseline kultuurimaailm. Teaduse ja tehnika areng. Sport. Massikultuur ja muutused ühiskondlikus elus ning olmes.

Kommunistliku süsteemi kujundamine Ida-Euroopa riikide näitel. NSV Liidu sise- ja välispoliitika. Nõukogude Liidu liidrid. Stalinism, sula, stagnatsioon, inimõiguste küsimus.

USA sise- ja välispoliitika. Makartism. USA presidendid. Läänemaailmas toimunud demokraatia kindlustumine. Heaoluühiskonna kujunemine. Saksamaa lõhenemine. Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.

Rahvusvahelised organisatsioonid: ÜRO, NATO, VLO, Euroopa Majandusühendus (Euroopa Liit), Euroopa Nõukogu, OSCE.

Kriisid: Berliini blokaad, Korea sõda, Ungari ülestõus, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini müüri rajamine, Praha kevad, Afganistani sõda.

Perestroika ja glasnost. Nõukogude Liidu lagunemine. Idabloki lagunemine. Berliini müüri langemine. Saksamaa taasühinemine.

KIRJANDUS

1. Lähiajalugu. Õpik 9. klassile II osa. Einar Värä, Tõnu Tannberg. Kirjastus Avita. Tallinn, 2004 Lk 7-30, 38-51, 100-107, 128-139

Venekeelsena: Новейшая история. Учебник для 9 класса. Часть II. Эйнар Вярä, Тыну Таннберг, Аго Паюр. 2007

2. John Lewis Gaddis, "Külm sõda". Tänapäev, Tallinn 2007. Lk 13- 280

Venekeelsena: John Lewis Gaddis. Холодная война: Новая история = The COLD WAR: A new history. — США: Penguin Press, 2005

3. Imeline Ajalugu nr 6/2014 lk 84-93 Külma sõja tuumahullud

4. Imeline Ajalugu nr 4/2014 lk 84-93 McCarthy nõiajaht

5. Imeline Ajalugu nr 11/2013 lk 16-27 Õnnetus Apollo 13-l ja lk 86 -93 Avarii Tšernobõli elektrijaamas

6. Imeline Ajalugu nr 11/2012 lk 40-45 Poliitika ja mood ENSV-s

Huvilistele lisalugemiseks:

1. Kristjan Luts "Eesti ja külm sõda". Sari Eesti Sõjamuuseumi – kindral Laidoneri Muuseumi toimetised, kirjastus Eesti Päevaleht, 2007

2. Tony Judt "Pärast sõda. Euroopa ajalugu 1945 .aastast." Kirjastus Varrak. Tallinn. 2007

Näiteks: lk 144-180 (külma sõja algus); 213-243 (kultuurisõjad)

3. Anne Applebaum "Raudne eesriie 1945-1956"

4. Robert Service "Seltsimehed" Tallinn, 2010

Gümnaasium

Üldajalugu: absolutism ja valgustatud absolutism (Koostaja Lauri Naber)

MÄRKSONAD

Filosoofiline taustsüsteem, tähtsaimad mõtlejad (Hobbes, Montesquieu, Rousseau, Voltaire) ja valitseja osa riigi valitsemises.

Relvakonfliktid Euroopa poliitilise olukorra kujundajatena: Louis XIV ekspansioon, Põhjasõda, Hispaania pärilussõda, Austria pärilussõda, Seitsmeaastane sõda.

Absolutism Prantsusmaal: absolutistliku riigi loomine, Richelieu, Louis XIV ja tema õukonnaelu, Louis XV, „vana korra“ kokkuvarisemine.

Absolutism Rootsis: absolutismi kehtestamine Karl XI ajal, Karl XII absolutistliku valitsejana

Absolutism Venemaal: Peeter I valitsejana

Valgustatud absolutism Preisimaal: Friedrich II valitsejana, tema reformid

Valgustatud absolutism Austrias: Maria Theresia ja tema pärilusprobleemid, Joseph II

Valgustatud absolutism Venemaal: Katariina II – valgustatusideaalid ja tegelikkus

KIRJANDUS:

1. Inimene, ühiskond, kultuur. III osa. Uusaeg. XI klassi ajalooõpik. H. Piirimäe (koost), K. Hiiemaa, O.-M. Klaassen, H. Piirimäe, K. Piirimäe, T. Tannberg. Koolibri 2001. Lk: 30 – 45; 54 – 62, 72 – 81, 97-98, 129 – 132.
2. Uusaeg. Ajalooõpik 8. klassile. I osa. P. Piirimäe, Avita 2014. Lk 48- 53, 70-75.
3. Maailma ajalugu esiajast tänapäevani: maailma ajaloo käsiraamat. H. Kinder, W. Hilgemann. Avita 2001. Lk 257 – 287.
4. Euroopa ajalugu. Antiikajast kuni kolmanda aastatuhande koiduni. J. Stevenson, Varrak 2003. Lk 248-254, 267-271.
5. Inimesed, kes muutsid maailma. R. Castdleden, Tänapäev 2009. Lk 129-131 (Richelieu), 145-148 (Peeter Suur ja Voltaire), 151-153 (Rousseau).
6. Prantsusmaa ajalugu. G. Labrune, P. Toutain, Valgus 2000. Lk 56 – 66.
7. Louis XIV: biograafia. I. Dunlop, Varrak 2003. Lk 205-241, 345-360, 410-423.
8. Troonilt tapalavale: kroonitud peade verine lõpp: Mary Stuartist Nikolai II-ni. H. Thoma, Kunst 2002. Lk 114 – 165.
9. Karl XI: biograafia. G. Rystad, Argo 2012. Lk 215 – 254.
10. Karl XII: biograafia. B. Liljegren, Tänapäev 2005. Lk 6-11, 454-461.

11. Isevalitsemise riitused. Kuninglikud peod ja tseremooniad. M. Laidre, Tuna 2000-3. Lk 4-12.
http://www.arhiiv.ee/public/TUNA/Artiklid_Biblio/LaidreMargus_Isevalitsemise_TUNA2000_3.pdf
12. Saksa ajalugu. H. Schulze, Valgus 2005. Lk 63 – 76.
13. Friedrich II (1712-1786): Preisi kahepalgeline kuningas. W. Venohr, Kunst 1999. Lk 219-263, 413-427.
14. Maria Theresia: Habsburgide saatusetund. H. Rieder, Kunst 1996. Lk 27 – 31, 37 – 62, 160 – 165.
15. Tsaaride aeg: Venemaa ajaloost 1917. aastani. M. Laur, Sild 2002. Lk 63 – 77, 96 – 107.
16. Venemaa tsaarinnad (1547-1918). D. Jena, Kunst 2007. Lk 197 – 240.
17. Saksa printsess haaras tsaaritroni. Imeline ajalugu 3-2013. Leheküljed 30 – 39.

Eesti ajalugu: Eesti vähemusrahvused ja eestlased võõrsil (Koostaja Helle Ruusmaa)

MÄRKSONAD

- Vähemusrahvuse mõiste ja õigused.
- Eesti rahvuskooresseisu muutumine ajaloos.
- Eesti ajaloolised vähemusrahvused: sakslased (baltisakslased), venelased (sh peipsivenelased), rannarootslased, juudid, tatarlased, mustlased, lätlased.
- Eestlaste väljaränne erinevatel ajalooperioodidel: väljarände põhjused, sihtriigid (piirkonnad).
- Eestlaste tähtsamad asundused võõrsil.
- Siberi eestlased ja eesti rahvakalendri pühade tähistamine.
- Väliseestlus pärast Teist maailmasõda.

ALLIKAD

1. Vähemusrahvuse kultuuriautonoomia seadus. I ptk. Üldsätted, <https://www.riigiteataja.ee/akt/182796>
2. Eesti rahvaste raamat, koostanud J. Viikberg, Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tln 1999, lk. 40-57; 68-71; 95-98; 147-155; 214-221; 270-275; 290-299; 311-321; 334-339; 361-366; 429-433; 449-452; 577-582.
3. Rahvused Eestis. Venelased. Koostajad R.Ljagu ja I. Serman, AS Kirjastus Ilo, lk.18-19; 37-47 või http://www.meis.ee/raamatukogu?book_id=155
4. Vähemusrahvus. <https://et.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4hemusrahvus>
5. Eesti juudid. https://et.wikipedia.org/wiki/Eesti_juudid.
6. Eesti ajalugu, II. Eesti keskag. Koostaja ja toimetaja A. Selart, lk. 174-178; 392-398
7. Eesti ajalugu III: Vene-Liivimaa sõjast Põhjasõjani. Koostaja ja peatoimetaja E. Küng, lk 274-278.
8. M. Laur, T. Tannberg, H. Piirimäe. Eesti ajalugu, IV. Põhjasõjast pärisorjuse kaotamiseni, lk. 161-162; 241-249; 258.

9. Eesti ajalugu V: Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Peatoimetaja S. Vahtre, lk 60-62; 66-70; 143-149; 203-206.
10. Eesti ajalugu VI: Vabadussõjast taasiseseisvumiseni. Peatoimetaja S. Vahtre, lk 59-63; 356-373.
11. I. Kopõtin. Venelased Eesti Vabadussõjas, lk 3-61. Saadaval ka <http://venelased.ee/>.
12. Eesti kultuur võõrsil. Loode-Venemaa ja Siberi asundused. Toimetaja Astrid Tuisk, Tartu, 1998, lk. 15-30; 34-40; 91-101; 105-125.
13. Eestlane ja tema maa. Koostanud ja toimetanud A. Jürgenson, Tln. 2000, lk. 66-83.
14. R. Raag. Eestlane väljaspool Eestit. Tartu Ülikooli Kirjastus, Tartu 1999, lk 7-111.
15. I. Kask. Eestlaste tagasiränne Eestisse aastatel 1989-2000. Magistritöö, Tartu, 2006, lk. 21-28.
<https://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/1297/kaskinga.pdf?sequence=5>
16. Rahvastikuränne Eestis.
http://entsyklopeedia.ee/artikkel/rahvastiku_r%C3%A4nne_eestis

XX sajand: Sotsialismileer ja selle lagunemine (koostaja Mart Kimmel)

MÄRKSÕNAD

Mihhail Gorbatšov, NSV Liidu lagunemine, perestroika, glasnost, Berliini müür, Saksamaa taasühendamine, Eesti NSV ja taasiseseisvunud Eesti erinevused majanduses, poliitikas ja ühiskonnaelus, NSV Liidu poliitiliste juhtfiguuride vahetus, Eesti NSV juhtfiguurid ning taasiseseisvuse taotlejad, “uus ärkamisaeg” Eestis (Laulev revolutsioon, ühiskonna poliitiline aktiivsus, üleminekuperiood Eestis), omariikluse taastamine, taasiseseisvumise sõlmpunktid.

ALLIKAD

1. M. Gorbatšov. Kuidas see oli: Saksamaa taasühendamine, 2001, lk 56–75, 93–137.
2. A. Gratšov. Gorbatšov, 2004, lk 298–337, 338–360.
3. M. Laar, L. Vahtre. Lähiajalugu II: gümnaasiumile, 2007, lk 116–143.
4. A. Kriiska, A. Tvauri, A. Selart, B. Kibal, A. Andresen, A. Pajur. Eesti ajaloo atlas, 2006, lk 131, 133.
5. D. Satter. Meeletuse ajastu: Nõukogude Liidu allakäik ja langus, 2005, lk 39–60
6. T. Made Eestlaste vabanemise tee, 2015, lk 80–106.
7. G. L.Rottman Berliini müür ja Saksamaa sisepiir 1961-1989, 2010, lk 9–17.
8. Eesti ajalugu VI: Vabadussõjast taasiseseisvumiseni, peatoimetaja S. Vahtre, 2005, lk 374–393.
9. T. Hiio, (2010). Ida-Euroopa 20. sajandi ajalooga tegelemisest väljaspool akadeemilist kogukonda. *Ajakiri Tuna*, 4, 136–147.

http://www.arhiiv.ee/public/TUNA/Artiklid_Biblio/HiioToomas_Ida_Euroopa_20_TUNA2010_4.pdf.

10. Karjahärm, T. (2007). Nõukogude Liidu lagunemine uuemas Vene memuaarkirjanduses.

Acta Historica Tallinnensia, 11, 131–155. http://www.kirj.ee/public/Acta_hist/2007/acta-2007-1-8.pdf.

11. Film „Vabanemine 1987-1991“. Režissöör H. Aasaru (2003).

<http://www.okupatsioon.ee/et/filmid>.

12. Film Võitlus sinimustvalge eest (Sinine, Must, Valge). Režissöör P. Brambat (2005).

<https://www.youtube.com/watch?v=h-TCj2zgiSo>, <https://www.youtube.com/watch?v=-kqUDgOtoDM>, <https://www.youtube.com/watch?v=r4KsyNp2zME>.